

Robert Słabczyński

ORCID ID: 0000-0002-9835-1516

Uniwersytet Rzeszowski

**MIKROTOPONIMY POŁUDNIOWO-WSCHODNIEJ
CZĘŚCI BESKIDU NISKIEGO
MOTYWOWANE NAZWAMI ROŚLIN I ZWIERZĄT****Wstęp**

Mikrotoponimy w kulturze ludowej i w wiejskiej wspólnocie komunikatywnej pełnią bardzo ważną funkcję, umożliwiając jej członkom prosty i szybki sposób porozumiewania się w zakresie orientacji i lokalizacji przestrzennej ważnych dla danej społeczności obiektów (także ich wyróżniania spośród innych takich samych lub podobnych). Komunikację ułatwia utrwalona w nazwie informacja, z reguły zrozumiała dla społeczności jakiegoś obszaru, motywująca genetyczne znaczenie nazwy [por. Kurek 2002: 140; Mrózek 2004: 71]. Nazwy pól, lasów, łąk, bagien, strumieni, przysiółków, części wsi, wzgórz, różnych nierówności terenu ułatwiają orientację i poruszanie się członkom danej zbiorowości na określonym obszarze. Motywacje nazwotwórcze mikrotoponimów mogą być różne. Uzależnione są one przede wszystkim od osoby dokonującej aktu nominacji, która nazywając dany obiekt, wybiera spośród otaczającej rzeczywistości materialnej charakterystyczne dla niego cechy związane z właściwościami geomorfologicznymi terenu, jego naturalną charakterystyką, z działalnością gospodarczo-cywilizacyjną człowieka, realnym stosunkiem przynależności. Geneza nazwy może mieć również związek z kulturową motywacją niematerialną, m.in. o charakterze metaforycznym, nawiązującą do stosunków prawnowłasnościowych, odnoszącą się do różnych okoliczności i sytuacji [por. Mrózek 2004: 71–77; 1990: 135, 146; Rzetelska-Feleszko 1982]. Celem pracy jest etymologiczno-semantyczna analiza mikrotoponimów¹ wy-

¹ Do mikrotoponimów zaliczam nazwy niewielkich obiektów bez względu na to, czy są one zamieszkałe czy niezamieszkałe [por. EWoJP 192].

stępujących w południowo-wschodniej części Beskidu Niskiego² motywowanych nazwami roślin i zwierząt³.

Charakterystyka badanego terenu

Obszar badań obejmował ponad 30 wsi. Od wschodu jego granicę wyznaczają miejscowości Zubeńsko, Smolnik, Mików, Duszatyn, Rzepedź, Szczawne, od północy Wisłok Wielki, Darów, Królik Polski, Bałcianka, Zawadka Rymanowska, a od zachodu Trzciana, Tylawa, Barwinek. Należy w tym miejscu zaznaczyć, że badany teren leży na obszarze zamieszkiwanym dawniej głównie przez Łemków. Łemkowie to wschodniosłowiańska grupa etniczna, która na tereny Beskidu Niskiego przywędrowała podczas trwających od XIV do XVI wieku w całych Karpatach wędrówek pasterskich, wiodących głównie na północ (z Bałkanów) i ze wschodu na zachód. W wyniku różnych prądów osadniczych wzdłuż głównego grzbietu Karpat powstał pas zwartej osadnictwa Bojków, Hucułów i Łemków [Rieger 1995: 9–10]. Na zwartym obszarze łemkowskim Polacy oraz inne grupy etniczne stanowiły mniejszość. Struktura etniczna tej części Polski zmieniła się po II wojnie światowej, kiedy na skutek akcji przesiedleńczych prowadzonych w latach 1944–1947 Łemkowszczyzna prawie całkowicie się wyludniła. Opustoszało ponad 320 wsi, 20 przestało istnieć, w niektórych zostały pojedyncze łemkowskie rodziny. Na tereny opuszczone przez Łemków przybyli polscy osadnicy, głównie z pobliskich wsi, częściowo również repatrianci z ZSRR. Na początku XXI wieku na Łemkowszczyźnie mieszkało ponad 60 tys. osób. Jest to dwukrotnie więcej niż na początku lat pięćdziesiątych, ale jednocześnie o 45% mniej niż kilkadziesiąt lat wcześniej, w okresie międzywojennym. Ludność łemkowska wraz z ukraińską stanowi dziś zaledwie ok. 4% ogółu mieszkańców dawnej Łemkowszczyzny [Barwiński 2002]. Warto zaznaczyć, że Łemkowie na mocy ustawy z 6 stycznia 2005 roku uznawani są obecnie za jedną z czterech mniejszości etnicznych w Polsce, a ich mowę uznano za odrębny język⁴, który zalicza się do grupy języków wschodniosłowiańskich, o cechach pogranicznych – z licznymi elementami zachodnio- i południowosłowiańskimi, wpływami węgierskimi, rumuńskimi, ale

² Beskid Niski jest najniższą częścią łańcucha karpackiego, rozciąga się od Przełęczy Tylickiej (688 m) na zachodzie po Przełęcz Łupkowską (657 m) na wschodzie. Na zachodzie Beskid Niski ciągnie się aż od okolic Nowego Sącza, granicząc z Beskidem Sądeckim wzdłuż biegu rzeki Kamienicy, później potoków Mochnaczka i Muszynka do Przełęczy Tylickiej. Na wschodzie granica ciągnie się od Przełęczy Łupkowskiej wzdłuż doliny potoku Smolniczek do Osławy i tu w kierunku wschodnim do przeł. Szczerbanówka, i stąd z biegiem Solinki do Sanu. Południową granicę Beskidu Niskiego wyznacza granica między Polską a Słowacją [Darmochwał 1995: 4–5].

³ W pracy uwzględniono także nieliczne mikrotoponimy pochodzące od nazw części roślin albo zwierząt.

⁴ Zob. Dz.U. 2005, nr 17, poz. 141, z późn. zm.

też z zachowanymi komponentami cerkiewno-słowiańskimi. W dotychczasowych klasyfikacjach dialekty łemkowskie zaliczane były zazwyczaj do ukraińskich bądź rusińskich⁵.

Analiza zgromadzonego materiału

Materiał językowy został zgromadzony podczas własnych badań terenowych prowadzonych w gminie Jaśliska i w miejscowościach z nią sąsiadujących (w Króliku Polskim, Zawadce Rymanowskiej, Trzcianie, Tylawie, Barwinku, Zydranowej) oraz na podstawie analizy m.in. map katastralnych poszczególnych miejscowości, map nazewnictwo-turystycznych opracowanych przez Wojciecha Krukara⁶. Zgromadzono 167 mikrotoponimów, w tym 136 (81,4%) motywowanych nazwami roślin i 31 (18,6%) motywowanych nazwami zwierząt i ptaków. Nazwy te odnoszą się do różnych obiektów: części lasu, wzniesień, strumieni, pól, dolin, części wsi. Jest to materiał bardzo różnorodny ze względu na występujące przed II wojną światową zróżnicowanie etnograficzne badanego regionu: obok nazw polskich licznie występowały nazwy łemkowskie, ukraińskie oraz kontaminacje polsko-łemkowskie. Należy w tym miejscu zwrócić uwagę na status mikrotoponimów na obszarze Beskidu Niskiego. Nazwy polskiego pochodzenia w większości funkcjonują w języku, chociaż wiele z nich występuje już tylko w słowniku biernym, mikrotoponimy pochodzenia łemkowskiego natomiast w znacznej części zachowały się już tylko w różnego rodzaju materiałach kartograficznych, a tylko nieliczne używane są jeszcze przez najstarszych mieszkańców.

Na podstawie analizy zgromadzonych toponimów wyodrębniono następujące grupy motywacyjno-semantyczne: topograficzne, kulturowe, metaforyczne, niejednoznaczne pod względem motywacji nazwotwórczej [Mrózek 1990: 135–146], mieszane [Kopertowska 2001: 394–398]. Odrębny zbiór tworzą nazwy relacyjne [Borek 1988].

Nazwy o charakterze topograficznym

Jak pisze Robert Mrózek, motywacja topograficzna jest typem motywacyjnym, który nazwy terenowe wyrażają najszerzej i najpowszechniej, nawiązując

⁵ Informacje pochodzą ze strony internetowej, którą prowadzi Wydział Mniejszości Narodowych i Etnicznych Departamentu Wyznań Religijnych oraz Mniejszości Narodowych i Etnicznych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji: <http://www.jezykimniejszosci.pl/jm/jezyki-charakterystyka/lemkowski/9187,lemkowski.html> [dostęp 12.01.2018].

⁶ Wykaz źródeł znajduje się pod koniec pracy.

do warunków, charakteru i różnorodnych właściwości topograficznych oraz lokalizacyjnych obiektów. Motywacja ta odnosi się m.in. do właściwości podłoża, wielkości i kształtu obiektu, koloru, a także do flory i fauny. Nazwy topograficzne pełnią dwie funkcje: charakteryzującą i lokalizującą [Mrózek 1990: 137–138, 146]. W zależności od charakteru otoczenia preferowana jest przez wspólnoty komunikatywne pierwsza albo druga motywacja.

Nazwy charakteryzujące

Nazwy charakteryzujące o motywacji związanej z florą i fauną odnoszą się do siedlisk drzew, krzewów, roślin dzikich, zwierząt i ptaków, por.:

- a) mikrotoponimy motywowane nazwami drzew:
- jodła: *Jedliny* (PJ), *Jedlicznik* (PJ), *Jałynki* (Zu, Mik), *Jalecznik* (Bałc, K), *Jalycznyky* (K), *Syhły* (M, Dal, S), *Syhła* (K, Czyst, R.) – las jodłowy, obszar porośnięty młodymi jodłami; *Trzy Jodły* (T) – grupa drzew. Por. ukr. *jałycia* ‘jodła’ (zdr. *jałyczka*), *jałyczyna* ‘młody las jodłowy’, ukr. *jałynka* ‘jodełka’ [JR 60, ZS 32–33], *jałycja* ‘jodła’ [Domaradz 2002: 77]; por. bojk. *syhła* ‘las jodłowy gęsty’ [NGB 31]. Według Stiebera nazwa *Sihla* jest częsta w całych Karpatach objętych kolonizacją wołoską [ZS 66–67]. Należy jednak zaznaczyć, że rzeczownik *sihla* mógł oznaczać także z rum. ‘gęsty, wysoki las’ [NGB 31], ‘młody gęsty las szpilkowy, także bagno’ [Hrabec 1950: 49], ‘bagno, podmokłą łąkę’ [JR 162];
 - olcha: *Olszyny* (PJ), *Wilszyny* (J), *Wilchowa* (W), *Wielka Wilchowa* (WW), *Okruchłe Wilszynki* (WW) – las, zagajnik olszynowy; *Olchowy Potok*, *Potik Wilchowy* (Dal) – potok, którego brzegi porasta olcha, por. łem. *wilcha* ‘olcha’ [JH 33], ukr. *wilcha* ‘olcha’ [JR 140], łem. *potik* ‘potok’ [JR 105];
 - buk: *Bukowinki* (Mik), *Bukowinka* (Sz), *Bukowina* (P), *Buczniak*, *Buczniaki* (PJ), *Buczyna* (Mik) – las bukowy, część lasu porośnięta młodymi bukami, por. *bukowyna* ‘bukowy las’ [ZS 14], *bucznyk* ‘młody las bukowy’ [NGB 18], por. także *buczyna* ‘młody las bukowy’ [JR 33], *buczyna* ‘las bukowy’ [NGB 18];
 - rokita ‘gatunek wierzby’ [JR 112]: *Rokity* (B), *Rokyta* (WW), *Rokyty Krywe* (Z) – zagajnik, w którym przeważały wierzby; *Rokitowiec* (WWyż) – potok, którego brzegi porastała wierzba;
 - czereśnia: *Czereśnia* (Tyl), *Czereśniów* (WW), *Czereśnia* (P) – pola, na których rosły czereśnie; *Trześniów Potok* (PJ) – potok, którego brzegi porastały czereśnie. W gwarze mieszkańców Jaślisk i Posady Jaśliskiej czereśnia dzika (*Cerasus avium*) [por. EPWN] nazywana jest *trześnią* (*f tym Čšešńovym Potoku jez urozaj na čerešnie || same še sažum same še rozum*);
 - jawor: *Jawornik*, *Jaworznik* (PJ), *Jawornik* (ZR), *Jawirnyk* (Dal), *Jaworyna* (D), *Jaworyny* (P) – las, w którym w drzewostanie przeważa jawor, por. ukr. *jawir* ‘jawor’, *jaworyna* ‘las jaworowy’ [NGB 23].

- jabłoń: *Jabłoń* (B), *Jabłonka* (Jaś), *Jablinka*, *Jabłonka* (Dal) – pole, na którym rośla jabłoń, por. łem. *jablin* ‘jabłoń’ [JH 253];
 - świerk: *Smereczyny*, *Smerekowiec* (K), *Smereki* (PJ) – las świerkowy; *Smerecznyj Poticzok* (D) – potok, którego brzegi porastały świerki, por. *smerek* ‘świerk’, *smereczyna* ‘las świerkowy’, *smerekowyj* ‘świerkowy’ [JR 119]; por. *smrek* ‘świerk’ [SJP Dor.];
 - jesion: *Jasiennik*, *Szeroki Jasiennik* (WWyż) – las jesionowy; *Jasionowy Potok* (PJ) – potok, na którego brzegach posadzono jesiony, por. *jasen* ‘jesion’ [JH 254], *jasiennik* ‘lasek jesionowy’ [ZS 34]; w gwarze mieszkańców Jaślisk i Posady Jaśliskiej *jasion* ‘jesion’;
 - grab: *Grabiki* (Tyl), *Hrabyna* (J) – las, w którym w drzewostanie przeważały graby, por. ukr. *hrab* ‘grab’, *Hrabnik* ‘las grabowy’ [ZS 30];
 - sosna: *Sosny* (Turz, Dar), *Sosny* (KP) – las sosnowy;
 - brzoza: *Berezynky* (Z), *Berezyny* (J) – las brzozaowy, por. ukr. *bereza* ‘brzoza’, także ‘las brzozaowy’, *berezyna* ‘las brzozaowy’ [JR 29, NGB 17], *berezina* ‘brzezina, lasek brzozaowy’ [JH 23].
 - czeremcha: *Czeremszana Dolina* (ZR) – dolina, w której rosło dużo czeremchy;
 - wierzba: *Werbina Łuka* (Bałc) – łąka, na której rosły wierzby, por. *werba* ‘wierzba’, *werbyna*, *werbina* ‘zagajnik wierzbowy’ [JR 138], bojk. *łuka* ‘łąka’ [NGB 25], łem. *łuka* ‘łąka’ [JR 78];
 - osika: *Osicznik* (KP) – zagajnik osikowy.
- b) mikrotoponimy motywowane nazwami krzewów:
- leszczyna: *Leszczyny* (KP) – pola, które częściowo porastała leszczyna; *Leszczynki* (Mik) – część lasu, gdzie rośnie dużo krzewów leszczyny; *Leszczackyj Potik* (Z.) – potok, którego brzegi porastała leszczyna, por. łem. *liszczyna* ‘leszczyna’ [JR 76];
 - łożyna: *Łoziny* (PJ) – część wsi, gdzie dawniej rosła łożyna; *Łozowa* (Jaś) – polana, którą częściowo porastała łożyna, por. *łoz* ‘*Salix cinerea*, krzew z rodziny wierzbowatych (Salicaceae), o liściach wydłużonych i kwiatostanach zwanych kotkami; rośnie w miejscach wilgotnych; wierzba szara’ [SJP Dor.];
 - jałowiec: *Jadłowce* (PJ) – pola, na których znajdowało się skupisko jałowców, por. ukr. *jadłowec* ‘jałowiec’ [JR 59];
 - tarnina: *Tarnie* (PJ), *Terń* (Jaw) – zarośla tarniny; pola, obok których rosła tarnina;
 - malina: *Malinnik* (Z), *Maliniany* (Ł) – część lasu, gdzie rosły maliny;
 - borówka brusznica: *Borówkowa Góra* (ZR), *Syhlaniac* (S) – miejsca, gdzie rosły borówki, por. *syhlanka* ‘borówka-brusznica’ [Rudolf-Ziółkowska 2002: 297].

- c) mikrotoponimy motywowane nazwami roślin dzikich:
- paproć: *Paportyne* (Dal), *Paportyna* (K.), *Paportenec* (WW), *Paportina* (RJ) – część lasu, gdzie rosły paprocie, por. *paporot* ‘paproć’ [ZS 54]; por. *paportyna* ‘paproć, paprocie’ [JR 95];
 - pokrzywa: *Koprywyska* (WW), *Koprywiska*, *Koprywiczna* (WWyż), *Koprywniczna* (J) – grunty, na których rosło dużo pokrzyw, por. *kopriwa* ‘pokrzywa’, por. [ZS 40]; por. *koprywa* ‘pokrzywa’ [JR 69].
 - tatarak zwyczajny: *Iryska* (M) – teren, na którym rósł *ir* – tatarak zwyczajny: *Acorus calamus* [Makowiecki 1936: 6];
 - barwinek: *Barwinki* (B) – grunty na obszarze wsi, na których rósł barwinek;
 - czemeryca: *Czemeryca* (B) – miejsce w lesie, gdzie rosła roślina o nazwie czemeryca. *Słownik języka polskiego* pod redakcją Witolda Doroszewskiego notuje, opatrzone kwalifikatorem „dawne”, nazwy *czemeryca*, *ciemierzycza* i współczesną formę *ciemieżycza* [SJP Dor.]. Nazwa zapewne związana jest z występującą na terenach górskich ciemieżyczą zieloną (*Veratrum lobelianum*), leczniczą rośliną o żółtawozielonych kwiatach [AR], łem. *czemerycia* ‘roślina lecznicza, z jej korzeni robi się lekarstwo na bóle żołądka (kwitnie żółto, nie ma owocu)’ [JR 40], por. *czemerak*, *czemerucha*, *czemeryca* ‘*Veratrum lobelianum*’ [Makowiecki 1936: 392].
- d) mikrotoponimy motywowane nazwami zwierząt:
- jastrząb: *Astrjabec* (Tyl, Z) – w Tylawie część góry, gdzie jastrzębie miały gniazda, w Zydranowej strumień, łąka, gdzie często polowały jastrzębie; *Jastrub* – potok, gdzie gniazdowały albo żerowały jastrzębie, por. *astrjab* ‘jastrząb’ [JH 12], ukr. *jastrub* ‘jastrząb’ [SP-U 140];
 - wilk: *Wilcze Jamy* (Wis), *Wilcza Jama* (PJ), *Wolcze Jamy* (Z) – miejsce w lesie, gdzie wilki miały nory; *Wolcza Dołyna* (Turz) – dolina w lesie, w której grasowały wilki albo siedlisko wilków, por. *wolk* ‘wilk’ [JH 41];
 - borsuk: *Borsuczyny* (RJ) – miejsce w lesie, gdzie borsuki miały nory;
 - wydra: *Wadernik* (Tyl) – potok, w którym żyły wydry. Jak pisze Zdzisław Stieber, zmiana grupy *wy* na *wa* zdarza się czasem w gwarach Łemków [ZS 76];
 - sokół: *Sokoliska* (K) – las, w którym gniazdowały (albo żerowały) sokoły;
 - niedźwiedź: *Medweży* (Zub) – potok, gdzie żerowały niedźwiedzie, por. łem. *medwid* ‘niedźwiedź’ [JH 123];
 - soból: *Sobolec* (Jaś) – miejsce, w którym dawniej żyły sobole. Etymologia ludowa wywodzi tę nazwę od sobolowego płaszcza, który podczas polowania zgubił król: *legenda gwośi | że krul byu na polowańu i sobolove futro tam żeś zostawiu | no i vjadomo | pšepadu bez vjeści a mjejsce to nazvano Sobolec || ne vjem čy xoži o krula Iana Kažimježa | ktury ne vjem čy v ogule tutaj byu | čy o i-nego krula || fkaždym raže s takim vjelmožem to še kojazy | toš kto f sobolovym fuťše muk xožiť? | tylko kruloŷe* (Jaś).

Lokalizujące

Nazwy lokalizujące określają położenie identyfikowanych obiektów względem innych obiektów. Punktem odniesienia w przypadku analizowanych form są siedliska drzew i krzewów. Nie ma nazw tego typu uwzględniających rośliny dzikie i zwierzęta. Drzewa czy skupiska krzewów ze względu na swoją wielkość, specyficzne cechy stanowiły doskonałe punkty orientacyjne, co znacząco wspierało komunikację danej mikrospołeczności w bezpośrednich kontaktach językowych. Przeważają formy z przyimkiem *pod*, znacznie rzadziej występują nazwy z przyimkami *nad*, *w*, *za*, *między*, *koło*. Należy w tym miejscu zaznaczyć, że przyimki lokatywne w toponimii mają inne znaczenie niż w języku literackim. Przyimek *pod* oznacza obiekt znajdujący się przed lub obok lokalizatora, nie zaś obiekt położony poniżej innego, natomiast przyimek *nad* nie oznacza obiektu położonego powyżej lokalizatora, ale w jego okolicy [Myszka 2005: 43]⁷. W analizowanym materiale wszystkie nazwy lokalizujące zawierają informacje o niedużej odległości między obiektami, por. przykłady:

- mikrotoponimy motywowane nawami roślin z przyimkiem *pod* łem. *pid* [JR 98], por. objaśnienie słownikowe wyrazu *pod*, który ‘wskazuje położenie w pobliżu czegoś górującego, przewyższającego’ [SWJP 769]: jabłoń: *Pod Jabłonką* (Jaś), *Pod Jablinką* (Dal), dąb: *Pod Dąbkami* (Bar), *Pod Dąbkiem* (Jaś); jodła: *Pod Smerekami* (PS), *Pod Jałynkami* (Mik), *Pod Jałyciami* (Dal); grab: *Pod Grabkami*, *Pod Grabami* (PJ); buk: *Pid Bukom* (Dar), *Pod Bukami* (ZR); sosna: *Pid Sosny* (WNiż); leszczyna: *Pod Laskami*, gw. *Pod Loskami* (Jaś), w gwarze mieszkańców Jaślisk słowo *loska* oznacza leszczynę.
- mikrotoponimy motywowane nawami roślin z przyimkiem *nad*, który wskazuje na położenie w pobliżu miejsca⁸, gdzie rosną drzewa czy krzewy określonego gatunku: jabłoń: *Nad Jabłonią* (B); grab: *Nad Grabami* (PJ);
- mikrotoponimy motywowane nawami roślin z przyimkiem *za*, który ‘wskazuje na położenie w miejscu znajdującym się z tyłu czegoś lub po niewidocznej stronie czegoś’ [SWJP 1302]: jodła: *Za Jałyczkami* (Dal); łożina: *Za Łozinami* (Tyl);
- mikrotoponimy motywowane nazwami roślin z przyimkiem *w* związanym z oznaczaniem „wewnętrzności”, umieszczenia w obszarze ograniczonym ze wszystkich stron przez lokalizator [Mrózek 1990: 129]: *W Łozinach* (PJ, KP). Pojedyncze nazwy odnotowano z przyimkami:
- *przez*, który ‘wskazuje na rodzaj przestrzeni lub przeszkodę pokazywaną ruchem zmierzającym w określonym kierunku’ [SWJP 898]: *Przez Tarnie* (KP) – nazwa ścieżki biegnącej przez zarośla tarniny;

⁷ Na różnice w znaczeniu przyimków lokatywnych w toponimii i w języku literackim zwracał uwagę także Witold Śmiech [1982].

⁸ Por. znaczenie przyimka *pod* w SWJP.

- *koło*, który ‘wskazuje na położenie w niewielkiej odległości; w pobliżu, obok’ [SWJP 394] *Koło Jałyczok* (Dal).

Prawie wszystkie wymienione nazwy dotyczą położenia pól uprawnych, mikrotoponimy odnoszące się do innych obiektów to: *W Łozinach* – określenie części wsi, gdzie dawniej rosły łożyny, *Przez Tarnie* to ścieżka biegnąca przez gęste zarośla tarniny. Do grupy nazw lokalizujących należą nazwy po uniwerbizacji wyrażenia przymkowego: *Zaliszczyny* (J), *Podjałyczki* (Mik, Dal), *Podloszczyńska* (PJ), *Podgrabny* (PJ), *Międzytarnie* (Tyl).

Nazwy mieszane

Znaczenie terminu *nazwy mieszane* przyjmuję za Danutą Kopertowską, która zalicza do tej grupy toponimów nazwy złożone zawierające w swojej strukturze różne typy nazewnicze, np. patronimiczny i dzierżawczy, a w przypadku analizowanych form – topograficzny i przynależnościowy [2001: 394–398]. Nazwy z zaznaczoną motywacją przynależnościową dosyć często występują na badanym terenie. Ze względu na duże przeludnienie ważne było zaznaczanie przynależności gruntu do społeczności jakiejś miejscowości czy gospodarza, np. *Burakowe Jamy*, *Pańska Góra*, *Sidorowa Góra*, *Lipowieckie Jamy*, *Jama Orlińskiego*, *Berdelowa Kamarka*, *Kopczowy Brzeżek*. Częściej nazwy te dotyczą pól i nierówności terenu, rzadziej motywowane są florą; poniżej nieliczne przykłady tego typu nazw:

- *Księżę Buczki* (PJ) – las bukowy należący do księdza;
- *Pyłypowe Wilchy* (NŁ) – zarośla olszyny należące do gospodarza o nazwisku Pyłyp;
- *Sosny Motyczkowe* (B) – las sosnowy należący do gospodarza o nazwisku Motyczka;
- *Buczki Biskupie* (PJ) – las bukowy będący własnością biskupa (biskupstwa w Przemyślu).

Motywacja kulturowa

Nazwy z motywacją kulturową związane są z szeroko pojmowaną działalnością człowieka w sferze cywilizacyjno-gospodarczej oraz w sferze życia duchowego i społecznego.

W analizowanym materiale mikrotoponimy tego typu są nieliczne i odnoszą się głównie do miejsc, gdzie wypasano bydło, czy pól obsiewanych jednym gatunkiem roślin uprawnych oraz do obiektów z motywacją niematerialną, por.:

1. Nazwy związane z kulturą materialną (rolną):
 - a) motywowane nazwami zwierząt, ptaków hodowlanych:

- koza: *Koziniec* (PJ) – miejsce, gdzie wypasano kozy: *kůžože tam pašli | wypasali kozy*, por. także *koziniec* ‘lichy grunt, na którym warto paść tylko kozy’ [ZS 41];
 - gęś: *Husakówka* (B) – łąka nad rzeką, na której pasiono gęsi, por. łem. *hus ‘gęś’* [JR 58];
 - wół: *Wołowa* (ZR) – duża łąka, na której dawniej pasiono woły;
 - części zwierząt, łąba: *Łabaczka* (PJ) – polana na stoku góry Kamień, na której zasadzono drzewa. Z powodu braku pastwisk wypasano również na niej byki, pilnowano ich, aby nie deptały („łabały”) sadzonek: *Ūabačka to jes· tyš polana || na tej polanie pšed vojnom ješče ny byuo zasažune lasym || byuy pastviska | luže xovalí byki i tam byuy te košary co pašli pšyz žeñ a na noc zamykałi | i tak pšes caue lata || byuy sazónki potem iuž no to možna byuo paž na tyx uunĳkax | ale čšeba byuo iuš te sazónki baržo pilnovaž žeby krovy ne pošuy || to byuy p·ogražane tag žeby nogami ne ũabać | s takĳego toto vžyli* (PJ). Por. gw. *łaby* ‘nogi zwierząt’ [Słabczyński 2015: 109], także ‘nogi człowieka’; gw. *łabać* ‘deptać’.
- b) motywowane nazwami roślin uprawnych:
- len: *Lniska* (PJ, WNiż) – w Posadzie Jaślickiej polana w lesie, na której uprawiano len, w Woli Niżnej pola obsiewane lnem: *Lńiska to sũm iuž na čeremšańskĳym | pole | Čarne Muaki i Lńiska | len | len ta· my šali v leše lyn || šali my kouo pĳi yñž do žešyñž arũv lnu || lyn se šauo | vybjerauo se i rošiuo se⁹* (PJ);
 - części roślin: *Korzeń, Na Korzeniu* (Jaś) – część lasu, którą dawniej obsadzono młodymi świerkami: 1. *Kožyn to byu las švĳerkovy*; 2. *to jes· taki las || davnej sprovažili ne vĳ ym skũnt | xyba žeš ·zagrañicy švĳerka | bo to ĳag zasažone to na kožynu | o ·tego se vžeuo* (Jaś).
2. Nazwy z motywacją niematerialną:
- *Pieprzowa Hirka, Pieprzowa Górka* (Dal) – etymologia ludowa przedstawionego mikrotoponimu wiąże jego pochodzenie z handlową przeszłością pobliskich Jaślick, kiedy, według informatora, kupcy na zboczach Hirki ukrywali pieprz, aby uniknąć opłat celnych: *Pĳ ypšovo Gũrka bo ĳag byu xandel | bo tu byu strašny xandel z Vygrami | tu žeš xovalí pĳepš | i za to nazyvamy Pĳ ypšovo Gũrka*. Jest jeszcze inne uzasadnienie tej nazwy odnoszące się do obietnic, jakie przed ślubem składał swej wybrance zakochany mieszkaniec Daliowej: „pod Hirką mieszkał niejaki Rusin, na którego mówiono «Do Polaka». Spędził on wiele czasu w Ameryce. Gdy powrócił zza oceanu, zakochał się w najpiękniejszej dziewczynie w okolicy. Prosząc ją o rękę zapewniał, że posiada tartak, młyn, że na wschodnim zboczu Hirki uprawia pieprz. Dziewczyna po ślubie przekonała się, że mąż zamiast tartaku ma zwykłą piłę do drzewa, zamiast młyna kamienne żarna, zaś zamiast owoców pieprzu, owoce jałowca” [SENT 18];
 - *Psi Cmentarz, Psia Górka* (PJ) – miejsce, gdzie zakopywano padłe psy i inne zwierzęta;

⁹ Por. zn. *wybrać len* ‘wyrwać z ziemi po przekwitnięciu’, *rosić len* ‘rozkładać len na trawie, aby lodygi zmiękły pod wpływem wilgoci (rosy)’ [Słabczyński 2015: 53–54].

- *Psia Ulica* (Jaś) – niewielka ulica, przy której mieszkańcy mieli dużo psów;
- *Cmentarz Koński* (B) – miejsce, gdzie zakopywano padłe konie.

Motywacja metaforyczna

Mechanizmy nazwotwórcze związane z metaforą, a odnoszące się do świata roślin czy zwierząt nie były często wykorzystywane na badanym terenie. Skojarzenia związane z kształtem części ciała zwierząt stanowią semantyczną motywację kilku nazw, np.:

Kopyto (Dal) – niewielkie zagłębienie przypominające kształtem kopyto końskie na południowo-wschodnim zboczu góry Ostrzesz;

Medweża Szyja (Mik) – obszar lasu, który kształtem przypominał szyję niedźwiedzia;

Koci Zamok (Dal) – część lasu gęsto porośnięta przez kolczaste krzewy, motywację nazwotwórczą tworzą skojarzenia z kocimi pazurami i zamkiem jako miejscem niedostępnym¹⁰: 1. *tam rosą taka żika ruża z kolcami | tego tam dużo rosą | może s tego wzyli toto ży Koći Zamok | bo to takie toto ma takie pazury i a kot | a to tam dużo rosą* 2. *Koći Zamek to takie niezaxodne mjęjsce byuo f kšokax | ny byuo takiego spycjalnego lasu | takie i a uofce tam byuy i takie kševy* (Dal).

Motywacje niejednoznaczne

W analizowanym materiale znajduje się zaledwie kilka nazw, których motywacje semantyczne są niejednoznaczne. Zaliczyć do nich można nazwy: *Kozie Ziobro* (Desz), *Kozie Nozdrza* (Desz), *Hubin* (Desz), *Barnowiec* (Jaś).

¹⁰ Nazwy typu Koci Zamek spotyka się w różnych regionach południowej Polski, np. w Jaśle nazwa ta odnosi się do warownego dworu. Według ks. Władysława Sarny jest ona zniekształcona i powinna brzmieć „Kotczy Zamek”. Słowo *kotcz* czyli *kotczy* oznaczało dawniej wóz do *koczenia*, współcześnie toczenia się. „Kotczy Zamek” miał oznaczać więc obóz otoczony *koczami*, tj. wozami wojennymi [Sarna 1908: 264–265]. Inaczej pochodzenie nazwy tłumaczy Piotr Szmyd, wiążący określenie miejsca i dworu z pobytom odłamów husytów – taborytów na terenie Jasła, którzy po przegranej bitwie pod Lipanami szukali schronienia również w Polsce (w języku węgierskim *kocsi* (wym. koczi) oznacza wóz; w języku czeskim *koča* to karetka, a *koči* oznacza woźnicę). Ślady pobytu husytów w Polsce południowej widoczne są do dzisiaj w postaci nazewnictwa, oprócz Kocich Zamków spotkać można Kocie Miasta lub rzadziej Kocie Góry [Piotr Szmyd, *Koci Zamek – Dwór Obronny w Jaśle – wyniki ratowniczych badań archeologicznych*, tekst dostępny w internecie: https://www.academia.edu/4278718/Koci_Zamek__Dw%C3%B3r_Obronny_w_Ja%C5%9Ble__przedstawienie_wynik%C3%B3w_ratowniczych_bada%C5%84_archeologicznych_w_Ja%C5%9Ble]. O nazwie Koci Zamek pisał również Franciszek Kotula w pracy pt. *Po rzeszowskim podgórzu błędząc*. Według etnografa wymieniony mikrotoponim występował m.in. w Brzezowej, Osieku, Woli Cieklińskiej, Łęczynach, Brzyskach, Bukowej [Kotula 1974: 280–288].

Zdzisław Stieber, objaśniając nazwę góry *Kozie Żebro* koło Wysowej, pisze: „słowo *rebro* oznacza zdaje się wąski grzbiet; *Kozie* bo po nim chodzą *kozy*” [ZS 41]. Inne uzasadnienie może mieć nazwa pochodząca z terenu Deszna. Według informatorów Wojciecha Krukara *Kozie Ziobro* to bardzo stroma góra, pod którą nie mogły wyjść kozy [SENT 13]. *Kozie Nozdrza* natomiast to teren pocięty przez liczne potoki [SENT 13]. W języku Łemków występuje słowo *nozgri*, oznaczające zejście się dwu potoków [JR 88]. Nazwa *Kozie Nozdrza* może być spolszczoną, przekształconą nazwą zejścia się potoków, gdzie wypasano kozy. Niejednoznaczną motywację ma również nazwa lasu *Hubin*, która może wywodzić się od grzybów: *tam dužo takix gżybuŕ | że takje xubiny takje duże gżyby byuŕ | rosuŕ | i o tego pevne pofstaŕo Xubin || tam taki nadleśničy z Rymanova lasuŕ państvoyx | on po prostu to provaŕiŕ | f tym leše Xubińe || ne dou mašynami vježŕaŕ du tego lasu du tego Xubina tylko kŕnmi | žyby ny niščyc tego lasu 2. ja juŕ mam ževjeńžešund lad i zaŕše moji roŕice muvili na Xubin na Xubin* (KP). Por. *huba* 1. ‘grzyby w ogóle’, 2. ‘huba na drzewie’ [JR 57], por. także *huba* ‘Polyporus, grzyb roztocz lub pasożyt z rodziny żagwiowatych (Polyporaceae); występuje w wielu gatunkach na drzewach, zwłaszcza liściastych, wytwarzając duże zdrewniałe, wieloletnie owocniki; w Polsce bardzo pospolity, używany, zwłaszcza dawniej, w lecznictwie ludowym’ [SJP Dor.]. Według Wojciecha Krukara, etymologia ludowa nazwy wiąże się z częstym gubieniem się w tym lesie, z ukr. *hubyty* ‘gubić’ [SENT 10]. Z kolei nazwa pól *Barnowiec* (Jaś) może pochodzić od bydła brązowej maści, które tam wypasano, por. łem. *barnasta* ‘krowa z brązową sierścią’ [JR 29]; łem. *barnawij*, *barnjawyj* ‘brązowy’; łem. *barna* ‘byk maści czerwonobrazowej’ [JH 22], z węg. *barna* ‘brunatny’ zdarzającego się wśród Łemków [ZS 8], albo od nazwiska Barna, właściciela gruntów.

Nazwy relacyjne

Jako odrębną grupę mikrotoponimów należy traktować nazwy relacyjne, czyli takie, które powstały od nazw funkcjonujących w danej mikrospołeczności. Nazwy relacyjne są wytworem już istniejącego i odpowiednio zorganizowanego systemu nazewniczego, który dostarcza nowego tworzywa nazwotwórczego z nagromadzonego już zasobu toponimów. Na badanym obszarze odnotowano kilkanaście nazw relacyjnych o funkcji lokalizującej, służącej określaniu położenia nowo nazywanego obiektu względem innego obiektu już nazwanego [Borek 1988: 48–49], por.:

- nazwy lokalizujące obiekt poniżej nazwanego miejsca: *Podbucznik* (PJ), *Pod Bukowinką* (Sz), *Pod Bukowiec* (Czyst), *Podłozowa* (Jaś), *Pid Jasinnyk* (WNiż), *Pod Jawornikiem* (Wis), *Pod Jałynkami* (Mik), *Pod Medweży* (Zub), *Pod Hubinem* (Desz), *Pod Tarniami* (PJ), *Pod Korzeniem* (Jaś);
- nazwy lokalizujące obiekt za nazwanym miejscem: *Za Potokiem Wilchowym* (Dal), *Za Tarniami* (PJ), *Za Wadernik* (Tyl);
- nazwy lokalizujące obiekt w okolicy nazwanego miejsca: *Nad Tarniami* (PJ).

Wnioski

W zgromadzonym materiale przeważają mikrotoponimy o motywacji topograficznej, eksponujące najczęściej elementy naturalnej charakterystyki terenu. Większość stanowią nazwy motywowane florą, wśród których najliczniej występują mikrotoponimy pochodzące od drzew, mniej liczne grupy tworzą nazwy z motywacją krzewów i roślin dzikich. Warto podkreślić, że na badanym obszarze podstawę nazwotwórczą stanowiło aż 15 gatunków drzew, najczęściej jodła, buk, grab, wierzba, olcha, świerk. Spośród krzewów bazę nominacyjną tworzyły najczęściej tarnina i leszczyna, a spośród roślin dzikich pokrzywa i paproć. Małą frekwencję mają natomiast toponimy utworzone od nazw roślin uprawnych. Wśród mikrotoponimów o motywacji topograficznej niewielką grupę stanowią również nazwy motywowane fauną, najczęściej w aktach nominacyjnych uwzględniano wilki, jastrzębie i niedźwiedzie. Zebrane nazwy dają obraz stopnia zalesienia obszaru, pozwalają określić najczęściej występujące gatunki roślin i zwierząt.

Analizowane mikrotoponimy odzwierciedlają też przedwojenne zróżnicowanie badanego obszaru pod względem etnicznym, a co za tym idzie, i językowym. Wśród zgromadzonych nazw terenowych możemy wymienić te, które należą do polskiego systemu językowego, np. *Leszczyny, Pod Laskami, Olszyny, Grabiki, Tarnie*; systemu łemkowskiego, np. *Berezynky, Wilszyny, Potik Wilchowy, Leszczackyj Potik, Werbina Łuka* oraz kontaminacje polsko-łemkowskie, np. *Pod Jablinką, Pod Jałyciami, Pieprzowa Hirka*. Zdarza się, że nazwy niektórych obiektów funkcjonują, chociaż jest to już coraz rzadsze zjawisko, w dwu systemach: polskim i łemkowskim, np. *Potik Wilchowy i Olchowy Potok, Pid Jablinką i Pod Jablonką*. Mikrotoponimy odzwierciedlają też zmiany, jakie zachodzą w środowisku naturalnym, za którymi postępują zmiany w systemie nazewniczym, np. *Wołowa* (duża łąka, na której wypasano bydło w Zawadce Rymanowskiej), porosła już lasem, a przez mieszkańców miejsce to coraz częściej od rosnących buków nazywane jest *Pod Bukami*. Wiele nazw utraciło swoje znaczenie referencyjne i dziś funkcjonuje jako punkty orientacyjne, np. *Lniska, Sobolec, Borówkowa Góra*. Znaczna część wymienionych w pracy mikrotoponimów (szczególnie pochodzenia łemkowskiego) występuje już tylko w słowniku biernym osób najstarszych, a wiele zachowało się wyłącznie na różnego rodzaju mapach, co skłania do podjęcia zintensyfikowanych badań onomastycznych w tej części Polski.

Rozwiązanie skrótów

Słowniki i opracowania

- AR – *Atlas roślin*, dostęp online: <https://atlas.roslin.pl>.
 EWojP – *Encyklopedia wiedzy o języku polskim*, red. S. Urbańczyk, Wrocław 1978.
 EPWN – *Encyklopedia PWN*, dostęp online: <https://encyklopedia.pwn.pl>

- JH – *Pierwszy słownik lemkowski-polski*, J. Horoszczak, Legnica 1993.
 JR – *Słownictwo i nazewnictwo lemkowski*, J. Rieger, Warszawa 1995.
 NGB – *Nazwy geograficzne Bojkowszczyzny*, J. Rudnicki, Lwów 1939.
 SENT – *Słownik etymologiczny nazw terenowych. Okolice Rymanowa Zdroju: Dukla – Jaślicka – Iwonicz Zdrój*. Załącznik do mapy turystyczno-nazewniczej *Okolice Rymanowa Zdroju. Mapa turystyczno-nazewnicza*, wyd. I, Oficyna Wydawnicza Rewasz, opracowanie i kreślenie Wojciech Krukar.
 SJP Dor. – *Słownik języka polskiego*, red. W. Doroszewski, dostęp online: <https://sjp.pwn.pl/doroszewski/lista>.
 SWJP – *Słownik współczesnego języka polskiego*, red. B. Dunaj, Warszawa 1996.
 ZS – Stieber Z., *Toponomastyka Łemkowszczyzny*, cz. II: *Nazwy terenowe*, Łódź 1949.

Inne

B	– Barwinek,	RJ	– Rudawka Jaślicka,
Bałc	– Bałcianka,	Rz	– Rzepedź,
Cz	– Czeremcha,	S	– Smolnik,
Czyst	– Czystogarb,	Sz	– Szczawne,
D	– Duszatyn,	T	– Trzciana,
Dal	– Daliowa,	Turz	– Turzańsk,
Dar	– Darów,	Tyl	– Tylawa,
Desz	– Deszno,	W	– Wernejówka,
J	– Jasiel,	Wis	– Wisłoczek,
Jaś	– Jaślicka,	WNiż	– Wola Niżna,
Jaw	– Jawornik,	WW	– Wisłok Wielki,
K	– Komańcza,	WWyż	– Wola Wyżna,
KP	– Królik Polski,	Z	– Zyndranowa,
L	– Lipowiec,	ZR	– Zawadka Rymanowska
Ł	– Łupków,	Zub	– Zubeńsko
M	– Moszczaniec,	bojk.	– bojkowski,
Mik	– Mików,	łem.	– łemkowski,
NŁ	– Nowy Łupków,	rum.	– rumuński,
P	– Prefuki,	ukr.	– ukraiński,
PJ	– Posada Jaślicka,	węg.	– węgierski,
PS	– Polany Surowiczne,	zdr.	– zdrobnienie
R	– Radoszyce,		

Wykaz materiałów źródłowych

- Dukla i okolice. Mapa turystyczno-nazewnicza z opisem krajoznawczym*, opracowanie i redakcja Wojciech Krukar, Warszawa 2000.
 Mapy katastralne z Archiwum Geodezyjnego Archiwum Państwowego w Przemyślu: <http://www.przemysl.ap.gov.pl>
 Mapy zamieszczone na stronach internetowych: <https://www.staremapy.sk>
 Mapy zamieszczone na stronach internetowych: <https://mapire.eu>

- Nadleśnictwo Komańcza. Mapa nazewnictwo-turystyczna*, opracowanie i redakcja Wojciech Krukar, Krosno 2017.
- Okolice Rymanowa Zdroju. Mapa turystyczno-nazewnictwo*, wyd. 2, Oficyna Wydawnicza „Rewasz”, opracowanie i kreślenie Wojciech Krukar, Warszawa 1997.
- Okolice Rymanowa Zdroju. Mapa turystyczno-nazewnictwo*, wyd. I, Oficyna Wydawnicza „Rewasz”, opracowanie i kreślenie Wojciech Krukar, Warszawa.

Bibliografia

- Barwiński M., 2002, *Rozmieszczenie i liczebność Łemków w Polsce na podstawie wyników spisu powszechnego z 2002 roku – uwarunkowania i kontrowersje* [w:] *Łemkowie, Bojkowie, Rusini – historia, współczesność, kultura materialna i duchowa*, t. II, red. S. Dudra, B. Halczak, I. Betko, M. Smigiel, Zielona Góra, s. 15–28.
- Borek H., 1988, *Nazwy relacyjne w toponimii* [w:] *V Ogólnopolska Konferencja Onomastyczna. Poznań 3–5 września 1985. Księga referatów*, red. K. Zierhoffer, Poznań, s. 43–51.
- Darmochwał T., 1995, *Beskid Niski polski i słowacki: przewodnik*, Białystok.
- Domaradz K., 2002, *Słownictwo wsi Żernica na pograniczu łemkowsko-bojkowskim* [w:] *Studia na słownictwem gwar ukraińskich w Polsce. Łemkowszczyzna i gwary nadszańskie*, oprac. R. Bronikowska [i in.] pod kier. J. Riegera, Warszawa, s. 65–106.
- Filinowicz A., 2015, *Flora w mikrotoponimii powiatu sokólskiego*, „Acta Polono-Ruthenica” XX, Olsztyn, s. 187–194.
- Grzesik W., Traczyk T., 1992, *Od Komańczy do Bartnego: Beskid Niski przewodnik krajoznawczy*, Warszawa.
- Hrabec S., 1950, *Nazwy geograficzne Huculszczyzny*, „Prace Onomastyczne”, nr 2, Kraków.
- Kopertowska D., 2001, *Kielce. Historia i współczesność w nazewnictwie*, Kielce.
- Kotula F., *Po rzeszowski podgórze błędząc*, Kraków 1974.
- Kurek H., 2002, *Językowy obraz Podkarpacia (na przykładzie mikrotoponimii Dukieliszczyzny)* [w:] *Różnorodność językowa. Ofiarowane Prof. dr. hab. Januszowi Strutyńskiemu z okazji Jego jubileuszu*, red. M. Skarżyński, M. Szpiczakowska, Kraków, s. 139–164.
- Makowiecki S., 1936, *Słownik botaniczny łacińsko-małopolski*, Kraków.
- Mrózek R., 1990, *System mikrotoponimiczny Śląska Cieszyńskiego XVIII wieku*, Katowice.
- Mrózek R., 2004, *Nazwy geograficzne w zróżnicowaniu motywacyjno-funkcjonalnym* [w:] *Nazwy własne w języku, kulturze i komunikacji społecznej*, red. R. Mrózek, Katowice, s. 65–87.
- Myszka A., 2005, *Miejsce nazw przyimkowych w toponimii (na przykładzie mikrotoponimów powiatu strzyżowskiego)*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego, Seria Filologiczna, Językoznawstwo” 2, z. 31, s. 36–54.
- Olejniak M., 2006, *Mikrotoponimy powiatu włodawskiego motywowane nazwami roślin* [w:] *Flora i fitonimy na pograniczu polsko-ukraińskim*, red. F. Czyżewski, D. Urban, Lublin, s. 69–78.
- Pisuliński J., 2013, *Łemkowie – geneza, przebieg skutki Akcji „Wisła” oraz wcześniejszych przesiedleń* [w:] *Łemkowie*, red. B. Machul-Telus, Warszawa, s. 97–113.
- Pudło K., 1995, *Dzieje Łemków po drugiej wojnie światowej (Zarys problematyki)* [w:] *Łemkowie w historii i kulturze Karpat*, cz. I, red. J. Czajkowski, Sanok, s. 351–379.
- Rieger J., 1995, *Słownictwo i nazewnictwo łemkowskie*, Warszawa.
- Rudnicki J., 1939, *Nazwy geograficzne Bojkowszczyzny*, Lwów.

- Rudolf-Ziółkowska E., 2002, *Dawne słownictwo pogranicza bojkowsko-lemkowskiego* [w:] *Studia na słownictwem gwar ukraińskich w Polsce. Lemkowszczyzna i gwary nadszańskie*, oprac. R. Bronikowska [i in.] pod kier. J. Riegera, Warszawa, s. 209–322.
- Rzetelska-Feleszko E., 1982, *Semantyczne motywacje nazw geograficznych*, „Zeszyty Naukowe Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Gdańskiego, Prace Językoznawcze” VIII, s. 83–87.
- Sarna W., 1908, *Opis powiatu jasielskiego*, Jasło.
- Słabczyński R., 2015, *Słownictwo z zakresu kultury materialnej w gwarze Jaślick w powiecie krośnieńskim*, Rzeszów.
- Stieber Z., 1949, *Toponomastyka Lemkowszczyzny*, cz. II: *Nazwy terenowe*, Łódź.
- Śmiech W., 1982, *Słownik nazw terenowych Polski*, „Onomastica” XXVII, s. 161–173.

MICRO-TOPONYMS OF THE SOUTH-EAST PART OF THE BESKID NISKI MOUNTAINS DERIVED FROM THE PLACES OF PLANTS AND ANIMALS

Summary

The work comprises an etymological and semantic analysis of micro-toponyms used in the south-east part of the Beskid Niski Mountains, derived from the names of plants and animals. The presented micro-toponyms reflect the pre-war ethnic variety of the researched area, and what follows – language diversity. Among the considered local names are forms belonging to the Polish language system, e.g. *Leszczyny, Olszyny, Grabiki, Tarnie*; the Lemko system, e.g. *Berezyńky, Wilszyny, Potik Wilchowyy, Leszczackyy Potik, Werbina Łuka* as well as Polish-Lemko contaminations, e.g. *Pod Jablinką, Pod Jałyciami, Pieprzowa Hirka*. The researched toponyms have been discussed in motivation and semantic groups created, for example, by topographic names, cultural names, metaphoric names, names which are ambiguous with regard to name origin, mixed or relational.

Key words: micro-toponyms, the science of names, motivation in name creation